

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

der, ergraute «Panje»-s in schmierigen Kleidern, unpassierbare Wege, vernachlässigte Grabstätten, Soldatengräber mit schllichten Holzkreuzchen gaben dem Orte das typische galizische Gepräge. Mit instinktivem Eifer bemühten sich unsere Bakas, sämtliche in der Gegend befindliche Gräber zu schmücken. Es war geradezu ergreifend, mit welcher Liebe, Sorgfalt und Geduld sie jedes einzelne Grab mit Moos bedeckten. Kränze aus weit herbeigeschafften Tannenzweigen und aufgesparte Kerzen dienten als Grabschmuck.

Gegen abends versammelte sich das Offizierskorps und die Mannschaft. Es herrschte Totenstille, als die übliche Zeremonie beim Lichte von blinzelnden Kerzen und Leuchtraketen abgehalten wurde. Die schmächtige Gestalt des gestikulierenden Pfarrers betrachtend und die Gesichter der von den Kämpfen bereits müden und tief in Gedanken versunkenen Soldaten musternd, empfand ich unwillkürlich die irdische Vergänglichkeit.

In diesem Moment nahmen sogar die auf der Landstrasse verkehrenden polnischen Fuhrleute ihre Mützen ab und die Pferde traten vielleicht auch leiser auf.

Die Zeremonie war noch nicht beendet und schon kam ein neuer Gast an. Man bringt einen Arbeiter der 61-er Arbeiterabteilung mit durchschossenem Herzen. Den Kopf in seinen Mantel gehüllt, versenken ihn die Sanitätler behutsam in die $1\frac{1}{2}$ Meter tiefe Grube.

Der Mantel gleitet von seinem Gesichte herunter. Die Augen offen, schaut der tote Arbeiter verwundert drein, fragend wieso er denn hieher geriet, ihn warten doch die Frau und Kinder zuhause... Circumdederunt... Einige Spaten Erde und auch offiziell ist ein Mensch weniger auf Erden... Am Allerseelentag...

*Teodor Schwartz,
Fähnrich i. d. Res.*

hozzá bakáink a környékben levő sírok feldíszítéséhez. Megható volt látni a szeretetet és a gondot, a fáradságról nem is szólva, amellyel minden sírt gyepes földdel betakarták. Az összekuporgatott gyertyákkal díszítették a sírokat és az akadályoknak használt drótok most az egyszer sokkal kegyesebb célt szolgáltak : messziről hozott fenyőgalayat formáltak velük koszorúkká.

Estefelé összegyűlt mindenki. Tisztek, bakák egyaránt. A szertartás, mely halotti csendben, pislákoló gyertyafény és a kilött világító pisztolyok fénye mellett folyt le, Franz Stuck valamelyik háborús freskójára emlékeztetett. De minden festmény csak halvány kópiája a valóságnak. Önkéntelenül is az elmúlásra kellett gondolnom, mikor a sziká pap gesztikuláló alakját és a sírok között álldogáló harcban fáradt és gondolatokba mélyedt katonák arcát néztem...

Egy pillanatban még az országúton közlekedő polyák szekeresek is leemelték süvegüköt és talán még a lovak is halkabban léptettek...

Még vége sem volt a szertartásnak, már új lakó érkezett. A 61-es munkáscsoport egy emberét egy tévedt golyó szíven találta. Egy másfélméteres mély gödörbe, fejét köpenyébe burkolva ereszti le csedesen a szaniterek. Figyelek. A köpeny lefordul. A halott munkás szeme nyitva van, csodálkozva néz körül, mintha kérdné, hogyan kerül ő ide, mikor otthon várja az asszony, a gyerekek várják... Circumdederunt... Egy pár lapát föld és egy emberrel hivatalosan is kevesebb lett a földön... Halottak napján...

*Schwarz Tivadar,
tart. zászlós.*

